HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והא גבי קרעים דכתיב על על. דמשמע שאם מתו לו שנים קרובים או שלשה שחייב לקרוע על כל אחד בפני עצמו: **על שאול ועל יהונתן בנו ועל עם ה'.** דהיינו פרטא: **והניח מת אביו וקרע ואח"כ נמצא שהוא בנו.** שמת ולא אביו יצא ידי קריעה דעל עלו דוקא. הכא נמי אותה לאו דוקא: **לאן בספס לאן במפרש.** גבי קריעה שקרע סתם שלא על אביו ולא על בנו אבל במתניתין כגון שהפר בפירוש לשם בתו והלכך כיון דנמצא שאינו כך צריך להפר לשם אשתו שנדרה: **והניח לא יצא ידי קריעה.** וקשיין ברייתא להדדי: **והניח.** דמסייע לרב אשי: **והלכתא תוך כדי דבור.** דהחוזר תוך כדי דבור כדבור דמי לכולהו מילי: **תוך ממגדף.** מבדך את השם: **ועובד עבודת כוכבים.** האומר לעבודת כוכבים אלי אתה דאדבור לאודיה מייב: **והמקדש.** אשה והמגרשה אע"פ שחוזר בתוך כדי דבור אינה חוזרה: **מתני' אמרה קונם תאנים וענבים שאיני טועמת קיים לתאנים כל הנדר קיים.** אף הענבים שאין יכול להפר שוב אפילו תאנים. קסבר נדר שהוקשה מקצתו הוקש כולו וכגמרא[ג] מפרש יקימנו יקיים ממנו: הפר

והא גבי קרעים דכתיב על על דכתיב [1]על שאול ועל יהונתן בנו ותניא אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך נמצא בנו יצא ידי קריעה אמרי לא קשיא הא בסתם והא במפרש והתניא [א]אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך נמצא בנו לא יצא ידי קריעה (ה) [ב]אמרו לו מת לו מת וכסבור אביו הוא וקרע ואחר כך נמצא בנו יצא ידי קריעה רב אשי אמר כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור [2]הא דקאמרת יצא ידי קריעה שנמצא בנו בתוך כדי דבור [ד]הא דאמרת לא יצא ידי קריעה לאחר כדי דבור והתניא [ה]מי שיש לו חולה בתוך ביתו ונתעלף וכמדומה שמת וקרע ואחר כך מת לא יצא ידי קריעה אמר ר' שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא [3]לא שנו אלא שמת לאחר כדי דיבור אבל בתוך כדי דיבור (ג) כדבור דמי (ו) [ז]והילכתא תוך כדי דבור כדבור דמי חוץ [ח]ממגדף [ט]ועובד עבודת כוכבים [י]ומקדש [כ]ומגרש: **מתני'** אמרה קונם תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים הפר לתאנים אינו מופר עד שיפר אף לענבים אמרה קונם תאנה שאני טועמת וענבה שאני טועמת הרי אלו שני נדרים: **גמ'** מני מתניתין רבי ישמעאל דתניא [2]אישה יקימנו ואישה יפרנו אמרה קונם תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים הפר

והא גבי קרעים דכתיב על שאול וגו'. והוה לן למימר דעל דוקא שיקרע לשם המת ולא שיטעה בתחר ואפי' הכי תנא אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך נמצא בנו יצא ידי קריעה אלמא על לאו דווקא ה"נ לימא אותה לאו דוקא: **לא קשיא הא בסתם הא במפרש.** הא דתניא אמרו לו מת אביו וקרע יצא לאו דוקא בשאמרו לו בפירוש מת אביו אלא בשאמרו לו (בפי') מת וסבור אביו ונמצא בנו והא יצא ידי קריעה אבל במפרש שאמרו לו מת אביו וקרע על דעת כן לא יצא דעל דוקא וכי קתני אמרו לו מת אביו לאו דוקא: **והניח.** בניחותא דדוקא בסתם יצא אבל במפרש לא יצא ומתני' דקתני ה"ז יחזור ויפר במפרש שאמרו לו בפירוש נדרה אשתו ונמצאת שהיא בתו דבכי האי ודאי לא מהניא הפרה: **רב אשי אמר כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור.** רב אשי לאפלוגי אהאי דינא דבסתם דודאי מודה ביה דיצא ידי קריעה דהא בריתא מוכחא הכי בהדיא דבסתם יצא ובכה"ג נמי בנדרים מהניא הפרה והקמה אלא דכי היכי דלא נדחוק נפשין דברייתא דקתני אמרו לו מת אביו לאו דוקא פריק שינויא אחרינא דבמפרש נמי משכחת לה דיצא כל שהודיעוהו שהוא בנו תוך כדי דבור לקריעתו ובכה"ג נמי בהפרה והקמה דמתניתין דקתני יחזור ויפר כשאמרו לו אחר כדי דבור דהפרה לאשה שהיתה בתו: **והניח.** בניחותא: **אבל בתוך כדי דבור אין חוזר וקורע.** שאע"פ שבשעה שקרע עדיין לא מת ולא הויא קריעה כלל כיון שמת תוך כדי דבור כמאן דקרע השתא דמי כי קרע נמי בטעות שהיה סבור שמת לו מת אחר א"נ הקיס או הפר בטעות כיון שידע תוך כדי דבור מהני: **והלכתא כל"ד כדבור דמי בר ממגדף ועובד עבודת כוכבים ומקדש ומגרש.** ובפרק יש נוחלין[ג] לא תשיב אלא תרי בר מעבודת כוכבים וקדושין ולא פליגי דמגדף בכלל עובד עבודת כוכבים ומגרש בכלל מקדש דאיתקש ליאלה לחייה. מגדף היינו שאם גדף וחוזר בו תכ"ד לא הויא חזרה ועובד עבודת כוכבים שאם אמר לעבודת כוכבים אלי אתה וחזר בו לא הויא חזרה ומקדש ומגרש שאם קדש או גירש וחזר בו תוך כדי דבור לא מלי הדר ביה. ולא ידענא מ"ש הני ומנא להו לרבנן הכי. ונראה בעיני דבשאר מילי דלא חמירי כולי האי כשאדם עושה אותה לא בגמר דעתו הוא עושה אלא דעתו שיכול לחזור בו תוך כדי דבור אבל הני כיון דחמירי כולי האי אין אדם עושה אותם אלא בהסכמה גמורה ומשום הכי חזרה אפי' תוך כדי דבור לא מהני. וראיתי לרבינו משה בר נחמן ז"ל בפרק יש נוחלין שכתב בשם ר"ת ז"ל [ד]דתוך כדי דבור כדבור דמי תקנתא הוא דתקון רבנן משום תלמיד הלוקח מקח ופגע בו רבו שיוכל ליתן לו שלום והשוו מדותיהן בכל מילי בר מהני. ולא ניחא לי וכי ד"ל מתניתין לעקור דבר מן התורה לעולם בקום עשה בנדרים אלא ודאי כדאמרן: **מתני' אמרה קונם תאנים וענבים אלו שאני טועמת קיים לתאנים כולו קיים.** אפי' לענבים ואינו יכול לחזור ולהפר: **אינו מופר עד שיפר אף לענבים.** אינו מופר לענבים עד שיפר להם בפירוש אבל לתאנים שהפר מופר. לשון אחר אינו מופר כלל אפילו לתאנים שלא כל הימנו להפר מקצתו: **אמרה קונם תאנה שאני טועמת וענבה שאני טועמת הרי אלו שני נדרים.** לאו למימרא שיהא צריך הפרה לכל אחד ואחד בפני עצמו דהא שני נדרים הפרה אחת להן וכדתניא בתוספתא (פ"ו ה"א) היו עליה חמשה נדרים הפרה אחת לכולן אלא לומר שאם הפר או קיים אחד מהם יכול לקיים או להפר את השני:

גמ'

תוך כדי דבור כדבור דמי. פירש ה"ר אליעזר לא ידענא מנין לו ופירש דמדרבנן הוא כדי שיהא אדם ויאבל בהפסק ממכלו ולא יפסיק וקשה דהא גבי דינין דאורייתא הוא כגון גבי מגמת חיטין מן השעורין וגבי שבועת העדות אמרינן ליה ול"ל דהוי דאורייתא: מגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חוזר בו תוך כדי דבור קטלינן ליה ומקדש אשה ואחר כך חוזר בו וכן מגרש ואחר כך מבטל הגט לאו כל כמיניה: קיים להצאין קיים. דדרשינן בגמרא יקימנו יקיים ממנו (הפר ממנו) הפר לאצאין אינו מופר כלל להפרה במקצת לא הוי הפרה ואע"ג דאמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו שאני בין הפרה להתרת תכסה: הרי אלו שני נדרים. אם קיים לענבים לא קיים לתאנים: מני מתניתין רבי שמעאל היא דתניא וכו' קיים [לתאנים] כולו קיים. דהכי משמע יקימנו יקיים ממנו מדלא כתיב יקיים וכתיב יקימנו דרשינן מלפניו ולאחריו: שמעת מינה דמי שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: גמ' דתניא אישה יקימנו. ודרש ר' ישמעאל כאילו כתיב יקים ממנו משמע אם הקיים מקצתו קיים כולו אבל יפרנו ליכא למדרש הכי הלכך הפרה במקצת לא הויא הפרה:

מסורת הש"ס

א) ב"ב קכט: ע"ש, ב) [ע"כ], ג) [ב"ב קכט:], ד) [ועיין תוספות ב"ק עג: ד"ה כי ותוספות ב"ב קכט:],

תורה אור השלם

1. וַיִּסְפְּדוּ וַיִּבְכּוּ וַיִּצְמוּ עַד הָעָרֶב עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וְעַל עַם יְיָ וְעַל בֵּית יִשְׂרָאֵל כִּי נָפְלוּ בַּחָרֶב: שמואל ב א יב
2. כָּל נֶדֶר וְכָל שְׁבֻעַת אִסָּר לֶעֱנֹת נָפֶשׁ אִישָׁהּ יְקִיְּמֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ: במדבר ל יד

הגהות הב"ח

(א) גמ' לא יצא ידי קריעה (אמרו לו מת לו וכו' יצא ידי קריעה) תא"מ. וי"ב מלשון הפירוש שאמר והתניא לא יצא ידי קריעה וקשיין ברייתא אהדדי נראה דלא היה גורס הך סיפא כלל וכ"כ הרא"ש בפירושו דיש ספרים דלא גרסי הך סיפא אלא גרסי בסיפא לא יצא ידי קריעה וכך גורס האלפסי כמו בספרים שבידינו סוף פ' אלו מגלחין וכן נראה מדברי הרמב"ם פ"ח דהל' אבל דבא"ל מת לו מת סתם לא יצא ידי קריעה וכך פסק הטור בי"ד בסי' ש"מ גבי דין קריעה אבל גבי הפרה לא פסק כך בסי' רל"ד וי"ע לישב דבריו וכבר בארתיו בס"ד: (ב) שם אבל בתוך כדי דיבור א"צ לקרוע והלכתא תוך:

פירוש הרא"ש

והא גבי קרעים דכתיב על על. דמשמע מינה דעל כל מת צריך לקרוע מדכתיב על שאול ועל יהונתן ואפ"ה [אם] בשעת קריעה סוון לאביו ונמצא בנו יצא ידי קריעה אלמא אע"ג דכתיב על לא בעינן שיאמר [יודע] בשעת קריעה על איזה מת קרע וה"ה נמי אותה לאו דוקא: **כאן בסתם כאן במפרש.** הא דקאמר יצא ידי קריעה בסתם איירי שלא פירש על אביו והא דקתני אמרו לו מת אביו וקרע לאו דוקא אלא אמרו לו מת לו וסבור שהוא אביו ואשלו בהפסק שמעכב ואלא שמעת מינה דמי שיאמר שבועה בעדות ומשלו בהפסק ומאחר כך נמצא בנו לא יצא ידי קריעה: **אמרו לו מת לו מת סתם וכסבור שהוא אביו וקרע ואחר כך נמצא שהוא בנו יצא ידי קריעה.** ובכה"ג איירי בברייתא קמייתא: **רב אשי אמר כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור.** הא דאמרת יצא ידי קריעה שנמצא בנו בתוך כדי דיבור והא דאמרת לא יצא ידי קריעה שנמצא לאחר כדי דבור. כך נמצאת הגירסא בספרים ולפי הגירסא שפירשתי והא תניא בניחותא נראה לי דלא גרסי הא דאמרת יצא ידי קריעה כו' דלא קשיא מידי מקריעה לקריעה אלא ה"ג רב אשי אמר כאן בתוך כדי דבור כאן לאחר כדי דבור ותו לא מידי ואמתני' קאי לשעוי מתניתין שנודע לו לאחר כדי דבור ובגי קריעה שנודע לו תוך כדי דבור ויש ספרים גורסים אמרו לו מת אביו וקרע ואח"כ נמצא בנו לא יצא ידי קריעה ולא גרסי הך סיפא אמרו לו מת לו מת וכסבור שהוא אביו כו' ופירך מהך ברייתא אחרייתא קמייתא ומשני אמר רב אשי כאן בתוך כדי דבור: מגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חוזר בו בתוך כדי דבור קטלינן ליה וכן מקדש אם חזר בו ונטל הקדושין תוך כדי דבור וכן מגרש הגט לא משגחינן ביה: מתני' קיים לתאנים כולו קיים. דהקמה במקצת [והוי הקמה אבל הפרה במקצת] לא הוי הפרה ובגמרא מפרש טעמא דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: **אמרה קונם תאנים שאני טועמת וקונם ענבים שאני טועמת כו'.** כיון שאמרה פעמיים קונם הוי כל אחד נדר לבדו וכגמרא מוקי לה כר"ש דאמר גבי שבועת הפקדון דלא הוי פרעא לחייב דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: **אמרה קונם תאנים שאני טועמת וקונם ענבים שאני טועמת כו'.** כיון שאמרה פעמיים קונם הוי כל אחד נדר לבדו וכגמרא מוקי לה כר"ש דאמר גבי שבועת הפקדון דלא הוי פרעא לחייב דמי לגדר שהותר מקצתו הותר כולו כדפרשינן לעיל: **אמרה קונם תאנים שאני טועמת כו'.** דתניא אישה יקימנו. ודרש ר' ישמעאל כאילו כתיב יקים ממנו משמע אם הקיים מקצתו קיים כולו אבל יפרנו ליכא למדרש הכי הלכך הפרה במקצת לא הויא הפרה:

מוסף רש"י

והתניא אמרו לו כו'. קייעתא היא דתני הכי לא יצא ולעיל תנא יצא ש"מ דכאן בסתם כאן במפרש (ראמ"ה בשמו). **ונתעלף.** לשון עייפות וחלישות הלב (חולין ג: ועי' יחזקאל לא טו ועמוס ח ג). **תוך כדי דבור כדבור דמי.** כל שני דברים שאדם מוציא מפיו זה אחר זה בתוך כדי דבור שייס דבור לשאול המתיל דבור האחרון, לא משגיח ליה נמלך, אלא הרי הוא כאילו אמר שני דברים ביחד, ואם שייסה יכולים לתפוס כגון הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים תמכר ויציא דמי תמיה עולה ובדמי תמיה שלמים, דהא לשייסה אתיכון אלא שאין יכול להוציא שני דברים כאחד, ואם האחד יש בו כח לתפוס והאחד אינו כלום יתפוס האחד והאחד כמאן דליתיה, כגון יהושה ומתנה לאחד, לשון יהושה בטל ולשון מתנה קונה, ואם שייסה סותרין זה את זה כי היכי דאמר בפרק בית כור (ב"ק קד:) כגון מידה בחבל הן חסר והן יתר וכגון איתמר מאה

מא א ב ג ד מיי' פ"ח מהל' אבל הלכה ח סמג עשין מדצרי סופרים ב טור ש"ע י"ד סי' שמ סעיף כד [ובכ"מ אלפס מועד קטן פ"ג דף רלה וברא"ש שם סט]:

מב ה ו מיי' שם טוש"ע שם סעיף כה:

מג ז מיי' שם הלכ' ח ופ"ב מהל' שבועות הלכה יח-יט ופ"כ מהל' עדות הלכ' ג ופ"ו מהל' נחלות הלכה ו ופ"ב מהל' תמורה הלכה ד סמג עשין לו קז ולאוין רמח טוש"ע י"ד סי' רלד סעיף לא לב לג וסי' שמ שם סעיף כד כה וטוש"ע א"מ סי' כט סעיף ז:

מד ח מיי' פ"ב מהל' עבודת כוכבים הלכה ט [ובכ"מ אלפס ב"ב פ"ח דף ריג ע"ש וברא"ש שם סי' כז]:

מה ט מיי' שם פ"ג הלכה ד:

מו י מיי' פ"ז מהל' אישות הלכה כב סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מו סעיף ב:

מז כ מיי' פ"ו מהל' גרושין הלכה טז סמג עשין נ טור ש"ע אה"ע סי' קמא סעיף טו:

תוספות

והא גבי קרעים דכתיב על שאול ועל יהונתן דמייתי שמעינן קרעים על כל מת ומת ותניא אמרו לו מת אביו וקרע ואחר כך אמרו שהוא בנו יצא ידי קריעה אף על פי שלא קרע על זה הכי נמי נימא לאותה לאו דוקא ואם הפר לאשתו ונמצאת בתו יצא ידי קריעה **אם בסתם.** הך קריעה דקרע סתם למי שהוא ומתניתין במפרש שאמר אני מיפר לאשתי: **רב אשי אמר** כאן שנמצא שהוא בנו תוך כדי דבור של קריעה דהוי כאילו לא קרע אלא לאחר שמיעה והא דתניא לא יצא ידי קריעה שנמצא לאחר כדי דבור: **והתניא.** בניחותא: **אמר רבי שמעון בן פזי.** מהא עיקר לאייתו וק"ק ליגנא דוהכא תניא דהא לא מייתי מידי אלא ממילתא דרבי שמעון בן פזי: **והלכתא** תוך כדי דבור כדבור דמי. פירש ה"ר אליעזר לא ידענא מנין לו ופירש דמדרבנן הוא כדי שיהא אדם ויאכל בהפסק ממכלו ולא יפסיק וקשה דהא גבי דינין דאורייתא הוא כגון גבי מגמת חיטין מן השעורין וגבי שבועת העדות אמרינן ליה ול"ל דהוי דאורייתא: מגדף ועובד עבודת כוכבים. אפילו חוזר בו תוך כדי דבור קטלינן ליה ומקדש אשה ואחר כך חוזר בו וכן מגרש ואחר כך מבטל הגט לאו כל כמיניה: קיים **להצאין** קיים. דדרשינן בגמרא יקימנו יקיים ממנו (הפר ממנו) הפר לאצאין אינו מופר כלל להפרה במקצת לא הוי הפרה ואע"ג דאמר נדר שהותר מקצתו הותר כולו שאני בין הפרה להתרת תכסה: הרי אלו שני נדרים. אם קיים לענבים לא קיים לתאנים: מני מתניתין **רבי שמעאל היא דתניא** וכו' קיים [לתאנים] כולו קיים. דהכי משמע יקימנו יקיים ממנו מדלא כתיב יקיים וכתיב יקימנו דרשינן מלפניו ולאחריו: שמעת מינה דמי שיאמר שבועה לכל אחד ואחד: גמ' דתניא אישה יקימנו. ודרש ר' ישמעאל כאילו כתיב יקים ממנו משמע אם הקיים מקצתו קיים כולו אבל יפרנו ליכא למדרש הכי הלכך הפרה במקצת לא הויא הפרה:

HAKOLEL